COMISIA
EUROPEANĂ

Strasbourg, 17.4.2018
COM(2018) 450 final

ANNEXES 1 to 2

ANEXE

la

COMUNICAREA COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU, COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL REGIUNILOR

Comunicarea din 2018 privind politica de extindere a UE

{SWD(2018) 150 final} - {SWD(2018) 151 final} - {SWD(2018) 152 final} - {SWD(2018) 153 final} - {SWD(2018) 154 final} - {SWD(2018) 155 final} - {SWD(2018) 156 final}

Anexa 1 - Rezumate ale constatărilor rapoartelor de țară

Turcia

Starea de urgență declarată în urma tentativei de lovitură de stat din 15 iulie 2016 rămâne în vigoare. Scopul acesteia este dezmembrarea mișcării Gülen, desemnată de autoritățile turce drept organizație teroristă responsabilă de tentativa de lovitură de stat, precum și sprijinirea combaterii terorismului, în contextul atacurilor repetate care au avut loc în Turcia.

UE, care a condamnat imediat și cu fermitate tentativa de lovitură de stat, și-a reiterat sprijinul deplin față de instituțiile democratice ale țării și a recunoscut nevoia legitimă a Turciei de a lua măsuri rapide și proporționale în fața unei astfel de amenințări grave. Cu toate acestea, amploarea, natura colectivă și lipsa de proporționalitate a măsurilor adoptate de când a avut loc tentativa de lovitură de stat și până în prezent, cum ar fi cazurile răspândite de concedieri, de arestări și de punere în detenție, constituie în continuare motive de preocupare majore. Turcia ar trebui să ridice fără întârziere starea de urgență.

Cele 31 de decrete adoptate până în prezent în cadrul stării de urgență sunt afectate de lacune grave. Decretele nu au făcut obiectul unui control diligent și eficace de către Parlament. În consecință, timp îndelungat, decretele nu au fost supuse controlului judiciar și niciunul dintre acestea nu a făcut încă obiectul unei decizii a Curții Constituționale. Aceste decrete de urgență au redus în mod substanțial drepturile civile și politice, inclusiv libertatea de exprimare, libertatea de întrunire și drepturile procedurale. De asemenea, acestea au modificat acte legislative importante și vor continua să aibă un efect și după ridicarea stării de urgență.

De la introducerea stării de urgență, peste 150 000 de persoane au fost luate în custodie, 78 000 arestate și peste 110 000 funcționari publici au fost concediați; potrivit autorităților, aproximativ 40 000 au fost reinstituiți în funcție, dintre care 3 600 prin decret.

Comisia de recurs pentru starea de urgență a devenit operațională și a primit un total de aproximativ 107 000 de cereri de recurs. Această comisie a început să ia decizii abia în decembrie 2017 și, până în prezent, a soluționat recursurile doar câtorva solicitanți. Deciziile sale fac obiectul controlului judiciar. Comisia respectivă trebuie să evolueze pentru a oferi măsuri reparatorii eficiente și transparente celor afectați pe nedrept de măsurile luate în cadrul stării de urgență.

În afară de Comisia de recurs, capacitatea Turciei de a asigura măsuri reparatorii interne eficace în sensul Curții Europene a Drepturilor Omului a fost în continuare subminată de o serie de precedente nefericite. Într-un caz, o instanță inferioară a refuzat să respecte o hotărâre a Curții Constituționale cu privire la un caz emblematic; o hotărâre subsecventă a Curții Constituționale vizând unul dintre acuzați a fost în cele din urmă respectată de o instanță inferioară. Mai multe hotărâri judecătorești favorabile unor acuzați marcanți, inclusiv apărători ai drepturilor omului, au fost rapid anulate de o altă instanță sau chiar de către aceeași instanță, în unele cazuri în urma observațiilor primite din partea puterii executive.

Turcia nu a dat curs unor recomandări-cheie ale Consiliului Europei și ale organismelor sale. Acuzațiile privind comiterea unor presupuse nereguli trebuie să fie dovedite prin proceduri transparente, aplicate în fiecare caz în parte. Răspunderea penală individuală poate fi stabilită doar cu respectarea deplină a separării puterilor, a independenței sistemului judiciar și a dreptului fiecărei persoane la un proces echitabil. Turcia ar trebui să ridice fără întârziere starea de urgență.

În aprilie 2017, Turcia a organizat un referendum care a aprobat, cu o majoritate strânsă, modificările constituționale prin care a fost introdus un sistem prezidențial. Potrivit evaluării Comisiei de la Veneția, aceste modificări nu asigură un sistem suficient de control și echilibru

și pun în pericol separarea puterii executive de puterea judecătorească. Referendumul în sine a suscitat preocupări serioase referitoare la impactul negativ de ansamblu al stării de urgență și la condițiile inegale pentru cele două părți ale campaniei și a subminat integritatea alegerilor.

În cadrul stării de urgență, funcția-cheie de legiuitor a Parlamentului a fost limitată, întrucât guvernul a recurs la decrete de urgență cu „putere de lege" pentru a reglementa și aspecte care ar fi trebuit să fie tratate în cadrul procedurii legislative ordinare. Având în vedere agravarea fricțiunilor politice din țară, spațiul de dialog între partidele politice a fost redus și mai mult în Parlament. După ridicarea punctuală a imunităților parlamentare în mai 2016, mulți parlamentari ai partidului de opoziție HDP au fost arestați, iar zece dintre aceștia și-au pierdut locul în Parlament.

Rolul președintelui față de puterea executivă s-a consolidat după mai multe transferuri de competențe către Președinție prin intermediul unor decrete de urgență. Numirea de mandatari pentru a înlocui cadre de conducere ale municipalităților și reprezentanți aleși a cauzat o importantă slăbire a democrației locale.

Societatea civilă s-a confruntat cu o presiune din ce în ce mai mare, în special ca urmare a numărului mare de arestări ale activiștilor, inclusiv ale apărătorilor drepturilor omului, și a interzicerii recurente a demonstrațiilor și a altor tipuri de reuniuni, fapt care a dus la o diminuare rapidă a spațiului acordat drepturilor și libertăților fundamentale. Numeroase organizații de apărare a drepturilor sunt în continuare închise ca parte a măsurilor din cadrul stării de urgență și nu există o cale eficientă de atac în ceea ce privește confiscările.

Guvernul a revizuit cadrul juridic care reglementează relațiile dintre civili și militari și a sporit semnificativ competențele puterii executive asupra armatei, consolidând astfel controlul civil. Ca parte a modificărilor constituționale, au fost eliminate înaltele tribunale militare. În continuare, armata și serviciile secrete nu răspund suficient în fața Parlamentului.

Situația din partea de sud-est continuă să fie una dintre cele mai grave provocări pentru această țară. Deteriorarea situației în materie de securitate vizează acum parțial și zonele rurale. Angajamentul guvernului de a continua operațiunile de securitate, în contextul unor acte violente recurente perpetrate de Partidul muncitorilor din Kurdistan (PKK), care este înscris în continuare pe lista UE a persoanelor, grupurilor și entităților implicate în acte de terorism, a rămas un element definitoriu al situației din regiune. Deși are dreptul legitim de a combate terorismul, guvernul este responsabil și să asigure că face acest lucru în conformitate cu principiile statului de drept, cu drepturile omului și cu libertățile fundamentale. Măsurile de combatere a terorismului trebuie să fie proporționale. Ca urmare a planului de investiții al guvernului pentru reconstrucția zonelor afectate din partea de sud-est a țării, se construiesc în prezent mii de locuințe, dar până acum numai câteva persoane strămutate au primit o compensație. Nu s-au înregistrat progrese în privința reluării unui proces politic credibil, element necesar pentru a obține o soluție pașnică și durabilă.

Turcia este pregătită într-o măsură moderată în domeniul reformei **administrației publice**, aceasta asumându-și un angajament ferm privind o administrație mai deschisă și utilizarea e-guvernării. Cu toate acestea, s-au înregistrat regrese grave în domeniul funcției publice și al gestionării resurselor umane, precum și în domeniul răspunderii administrației în ceea ce privește dreptul la justiție administrativă și dreptul de a solicita despăgubiri. Nu s-a asigurat încă o cale de atac eficientă și transparentă pentru concedierile la scară largă.

Sistemul judiciar al Turciei se află într-o fază inițială de pregătire. S-au înregistrat noi regrese grave în cursul anului trecut, în special în ceea ce privește independența sistemului judiciar. Modificările constituționale care privesc Consiliul Judecătorilor și al Procurorilor (CJP) au intrat în vigoare, subminând și mai mult independența acestui organism față de

puterea executivă. CJP a continuat să se angajeze în operațiuni la scară largă de suspendări și transferuri ale judecătorilor și procurorilor. Nu s-au depus eforturi pentru a răspunde preocupărilor legate de lipsa unor criterii obiective, bazate pe merit, uniforme și prestabilite în recrutarea și promovarea judecătorilor și a procurorilor.

Țara are un anumit nivel de pregătire în ceea ce privește **combaterea corupției**, fără a înregistra vreun progres în acest domeniu. Cadrul juridic și instituțional trebuie în continuare aliniat la standardele internaționale și permite încă influențe necuvenite din partea puterii executive în anchetarea și urmărirea penală a cazurilor de corupție la nivel înalt. Bilanțul rezultatelor obținute de Turcia în materie de anchete, urmăriri penale și condamnări în cazuri de corupție, în special în ceea ce privește corupția la nivel înalt, rămâne limitat. Nu s-a înregistrat niciun progres în ceea ce privește consolidarea responsabilității și a transparenței referitoare la activitatea organismelor publice. Este nevoie de un consens politic larg între partide și de o voință politică puternică pentru a combate în mod decisiv corupția. Turcia nu a dat curs încă aproape niciunei recomandări ale Adunării Grupului de state împotriva corupției din cadrul Consiliului Europei. Corupția rămâne predominantă în multe domenii și continuă să reprezinte o problemă gravă. Percepția corupției rămâne, de asemenea, ridicată.

Turcia a atins un anumit nivel de pregătire în ceea ce privește **combaterea criminalității organizate** și s-au înregistrat unele progrese odată cu adoptarea unei noi strategii și cu îmbunătățirea capacității instituționale. Turcia trebuie să își îmbunătățească legislația privind criminalitatea informatică, confiscarea activelor și protecția martorilor. Există acte legislative privind protecția datelor, însă acestea nu sunt aliniate încă la standardele europene. Anchetele financiare rămân insuficient utilizate. Înghețarea preventivă a activelor este rar aplicată, iar nivelul activelor confiscate este redus. În cadrul combaterii terorismului, este în vigoare un cadru juridic cuprinzător privind finanțarea terorismului. Atât legislația penală, cât și cea anti-terorism trebuie aliniate la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului. Principiul proporționalității trebuie respectat în practică.

Turcia a înregistrat progrese satisfăcătoare în domeniul **politicii privind migrația și azilul** și și-a menținut angajamentul față de punerea în aplicare a declarației UE-Turcia din martie 2016, asigurând gestionarea eficace a fluxurilor de migrație pe ruta est-mediteraneeană. În ceea ce privește punerea în aplicare a Foii de parcurs privind liberalizarea vizelor, la începutul lunii februarie, Turcia a prezentat Comisiei Europene un plan de lucru care schițează modul în care țara intenționează să îndeplinească cele șapte obiective de referință rămase pentru liberalizarea vizelor. Comisia evaluează propunerile Turciei și vor urma noi consultări cu omologii turci.

Cadrul juridic al Turciei include garanții generale de respectare a **drepturilor omului și a drepturilor fundamentale**, care au fost totuși puse sub semnul întrebării și afectate de o serie de decrete de urgență. Regresul grav observat în ceea ce privește **libertatea de exprimare** a continuat, domeniu în care Turcia se află într-o fază inițială de pregătire. Domeniul de aplicare al acțiunilor adoptate în cadrul stării de urgență a fost extins în timp pentru a include numeroase opinii critice, exprimate în presă și în mediul academic, printre altele, în contradicție cu principiul proporționalității. Cazurile penale inițiate împotriva jurnaliștilor (peste 150 sunt încă în detenție), a apărătorilor drepturilor omului, a scriitorilor sau a utilizatorilor platformelor de comunicare socială, retragerea legitimațiilor de presă, precum și închiderea a numeroase instituții media sau numirea de către guvern a unor mandatari care să le administreze constituie motive serioase de îngrijorare și se bazează în mare parte pe o aplicare selectivă și arbitrară a legii, în special a dispozițiilor privind securitatea națională și combaterea terorismului. Legea privind internetul și cadrul juridic general continuă să permită puterii executive să blocheze conținutul online fără a solicita un ordin judecătoresc, pentru

motive foarte ample și necorespunzătoare. S-au înregistrat, de asemenea, regrese grave în ceea ce privește libertatea de întrunire, libertatea de asociere, drepturile procedurale și de proprietate. Libertatea de întrunire continuă să facă obiectul unor restricții excesive, atât în legislație, cât și în practică. Măsurile adoptate în cadrul stării de urgență au eliminat, de asemenea, garanțiile fundamentale care protejează deținuții împotriva abuzurilor, sporind astfel riscul de impunitate, într-un context în care numărul acuzațiilor de rele tratamente și tortură a crescut. Decretele de urgență au impus restricții suplimentare drepturilor procedurale, inclusiv drepturilor la apărare. Asigurarea respectării drepturilor este împiedicată de fragmentarea și mandatul limitat al instituțiilor publice responsabile de drepturile și libertățile omului, într-un context în care independența sistemului judiciar a fost subminată. Sărăcia extremă și lipsa unor bunuri de bază rămân răspândite în rândul gospodăriilor rome în Turcia. Drepturile grupurilor celor mai vulnerabile și ale persoanelor care aparțin minorităților ar trebui să fie protejate corespunzător. Violența bazată pe gen, discriminarea, discursurile de incitare la ură împotriva minorităților, infracțiunile motivate de ură și încălcările drepturilor omului în cazul persoanelor lesbiene, gay, bisexuale, transgen și intersexuale continuă să reprezinte o preocupare gravă.

Turcia și-a exprimat sprijinul pentru discuțiile privind soluționarea problemei Ciprului dintre liderii celor două comunități, precum și pentru eforturile depuse de Secretarul General al ONU și de consilierul special al acestuia. Conferința cu privire la Cipru, convocată la Geneva în ianuarie 2017 și la Crans-Montana în iulie 2017, s-a încheiat fără a se ajunge la un acord. Turcia nu și-a îndeplinit încă obligația de a asigura punerea în aplicare deplină și nediscriminatorie a Protocolului adițional la Acordul de asociere și nici nu a înlăturat toate obstacolele din calea liberei circulații a mărfurilor, în special restricțiile privind legăturile directe de transport cu Cipru. Nu s-au înregistrat progrese în ceea ce privește normalizarea relațiilor bilaterale cu Republica Cipru. Concluziile privind Turcia, care au fost adoptate de către Consiliul Uniunii Europene și aprobate de Consiliul European din decembrie 2006, rămân în vigoare. Acestea prevăd că negocierile nu vor fi deschise referitor la opt capitole[1] legate de domeniile în care Turcia a impus restricții Republicii Cipru și că niciun capitol nu va fi închis provizoriu până când Comisia nu va confirma că Turcia a pus pe deplin în aplicare Protocolul adițional la Acordul de asociere.

Cooperarea cu Grecia și Bulgaria privind migrația s-a intensificat. Cu toate acestea, tensiunile în Marea Egee și în estul Mediteranei nu au fost de natură să favorizeze relațiile de bună vecinătate și au subminat stabilitatea și securitatea regionale. Relațiile bilaterale cu mai multe state membre ale UE s-au deteriorat, uneori ca urmare a utilizării unei retorici ofensatoare și inacceptabile. În martie 2018, Consiliul European a condamnat cu fermitate acțiunile ilegale ale Turciei în estul Mediteranei și în Marea Egee și i-a reamintit Turciei obligația de a respecta dreptul internațional și bunele relații de vecinătate și de a normaliza relațiile cu toate statele membre ale UE. Consiliul European și-a exprimat, de asemenea, îngrijorarea profundă cu privire la menținerea în detenție a cetățenilor UE în Turcia, inclusiv a doi soldați greci, și a solicitat soluționarea rapidă și pozitivă a acestor chestiuni în cadrul dialogului cu statele membre.

Este necesar ca Turcia să își asume, fără echivoc, angajamentul de întreținere de relații de bună vecinătate, de respectare a acordurilor internaționale și de soluționare pașnică a diferendelor, în conformitate cu dispozițiile Cartei Națiunilor Unite, inclusiv, dacă este necesar, prin sesizarea Curții Internaționale de Justiție. În acest context, UE și-a reiterat

[1]Libera circulație a mărfurilor, dreptul de stabilire și libertatea de a presta servicii, serviciile financiare, agricultura și dezvoltarea rurală, pescuitul, politica în domeniul transporturilor, uniunea vamală și relațiile externe.

profunda îngrijorare și a îndemnat Turcia să evite orice amenințare sau acțiune îndreptată împotriva unui stat membru, precum și orice surse de fricțiune sau acțiuni care dăunează relațiilor de bună vecinătate și soluționării pe cale pașnică a diferendelor.

În ceea ce privește **criteriile economice**, economia Turciei este într-un stadiu foarte avansat și poate fi considerată o economie de piață funcțională. Sprijinită de măsuri publice de stimulare, economia a reușit să se redreseze după scăderea înregistrată în urma tentativei de lovitură de stat din 2016 și a crescut puternic în 2017. Cu toate acestea, nivelul ridicat al creșterii economice este însoțit de dezechilibre macroeconomice semnificative. Deficitul de cont curent rămâne ridicat și a crescut către sfârșitul anului 2017, astfel încât țara a devenit dependentă de aporturile de capital și este vulnerabilă la șocurile externe. Inflația a ajuns la cifre de ordinul zecilor în 2017 (11,1 %), iar deprecierea lirei turcești a continuat, subliniind îngrijorările privind angajamentul factorilor de decizie în domeniul politicii monetare în ceea ce privește stabilitatea prețurilor. Economia Turciei a continuat să fie caracterizată de un nivel ridicat al muncii informale. În general, s-a înregistrat un regres în acest domeniu. Tendința de a spori controlul statului în domeniul economic și acțiunile care vizează întreprinderile, oamenii de afaceri și oponenții politici și întreprinderile acestora au adus prejudicii mediului de afaceri.

Turcia a înregistrat unele progrese și are un bun nivel de pregătire în ceea ce privește capacitatea de a face față presiunilor concurenței și forțelor pieței din UE. Turcia este bine integrată în piața UE atât în ceea ce privește comerțul, cât și investițiile. S-au înregistrat unele progrese în sectorul energiei, în special pe piața gazelor naturale, precum și prin sporirea cheltuielilor alocate cercetării și dezvoltării. Continuă însă să existe probleme semnificative legate de calitatea învățământului. Nu s-au înregistrat progrese în ceea ce privește îmbunătățirea transparenței ajutoarelor de stat.

Referitor la **capacitatea de asumare a obligațiilor care decurg din calitatea de stat membru**, Turcia a continuat alinierea la acquis, însă într-un ritm limitat. Au existat mai multe regrese în ceea ce privește o serie de aspecte esențiale în domeniul societății informaționale, al politicii sociale, al ocupării forței de muncă și al relațiilor externe. Turcia este într-un stadiu foarte avansat în domeniul dreptului societăților comerciale, al rețelelor transeuropene, precum și al științei și cercetării, atingând un bun nivel de pregătire în domenii precum libera circulație a mărfurilor, dreptul proprietății intelectuale, serviciile financiare, politica privind întreprinderile și industria, protecția consumatorilor și a sănătății, uniunea vamală și controlul financiar. Turcia este pregătită într-o măsură moderată în domeniul achizițiilor publice, persistând lacune importante în ceea ce privește alinierea. De asemenea, Turcia este pregătită într-o măsură moderată în domeniul statisticii și al politicii privind transporturile, în care sunt necesare noi eforturi semnificative la toate nivelurile. Turcia a atins doar un anumit nivel de pregătire în domeniul mediului și al schimbărilor climatice, în care este necesară stabilirea și punerea în aplicare a unor politici mai ambițioase și mai bine coordonate. În toate domeniile, este necesar ca atenția să se îndrepte într-o mai mare măsură spre asigurarea respectării legislației, în timp ce în numeroase domenii se impun noi progrese semnificative pentru a se finaliza alinierea legislativă la acquis-ul UE.

Muntenegru

În ceea ce privește **criteriile politice**, perioada de raportare a fost marcată de nivelul scăzut al încrederii în cadrul electoral și de boicotul parlamentar prelungit inițiat de întreaga opoziție începând de la alegerile parlamentare din octombrie 2016. Reluarea dezbaterii politice în cadrul Parlamentului este responsabilitatea tuturor actorilor politici. Unele părți ale opoziției au revenit în Parlament în decembrie 2017, însă această încheiere parțială și selectivă a

boicotului nu a condus încă la ameliorarea dialogului și a controlului parlamentar. Scena politică rămâne fragmentată și polarizată, fiind marcată de lipsa dialogului politic, în special în cadrul instituțiilor democratice.

Trebuie consolidate în continuare capacitatea legislativă a Parlamentului și controlul său asupra puterii executive. Parlamentul abordează în continuare într-un mod limitat constatările auditurilor efectuate de Instituția națională de audit și nu există nicio dezbatere sau raportare cu privire la punerea în aplicare a principalelor politici și acte legislative. În decembrie 2017, Parlamentul a adoptat fără o consultare publică adecvată un set de legi care abordează doar parțial recomandările Biroului pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului din cadrul Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa. Ar trebui avută în vedere efectuarea unei reforme electorale cuprinzătoare. În cursul perioadei de raportare au avut loc 8 alegeri locale. Alegerile locale nu au loc în aceeași zi în toată țara, ci pe baza unei rotații; astfel, peisajul politic este caracterizat de un climat electoral prelungit și foarte personalizat. Având în vedere ciclul electoral, observarea alegerilor este dificilă, în special pentru observatorii internaționali, lăsând loc unor acuzații de nereguli care nu pot fi evaluate în mod independent. Nu au existat noi evoluții în privința măsurilor politice și judiciare adoptate în urma acuzațiilor de deturnare de fonduri publice în favoarea partidelor politice în 2012 („scandalul înregistrărilor audio”).

În ceea ce privește guvernanța, este necesar să se consolideze transparența, participarea părților interesate și capacitatea guvernului de a pune în aplicare reformele. Ar trebui asigurată coerența sistemului de elaborare a politicilor prin dezvoltarea coordonată a politicilor. Există mecanisme prin care guvernul să consulte organizațiile societății civile, dar acestea au nevoie de norme clare și de o implicare reală a ambelor părți.

Muntenegru este pregătit într-o măsură moderată în ceea ce privește reforma **administrației** sale **publice.** S-au înregistrat progrese satisfăcătoare, în special prin adoptarea unor noi legi privind funcționarii publici și angajații statului și autoguvernarea locală, vizând recrutarea pe bază de merit în cadrul funcției publice. Este în continuare nevoie de o voință politică puternică pentru a aborda în mod eficient depolitizarea funcției publice și optimizarea administrației de stat, precum și pentru a asigura punerea în aplicare eficientă a reformelor și sustenabilitatea lor financiară.

Sistemul judiciar din Muntenegru este pregătit într-o măsură moderată și s-au înregistrat unele progrese în acest domeniu. Cadrul legislativ privind sistemul judiciar menit să sporească independența și profesionalismul acestuia nu a fost încă pus integral în aplicare. Capacitatea instituțională a fost consolidată.

Muntenegru a atins un anumit nivel de pregătire în **combaterea corupției.** În ciuda unor progrese, corupția este răspândită în multe domenii și continuă să reprezinte un motiv de îngrijorare. Capacitatea operațională a instituțiilor s-a îmbunătățit; cu toate acestea, toate instituțiile ar trebui să dea dovadă de o atitudine mai proactivă. Trebuie abordate problemele care afectează credibilitatea, independența și stabilirea priorităților Agenției anticorupție. Trebuie îmbunătățite anchetele financiare și sechestrarea și confiscarea activelor. Există un prim bilanț al rezultatelor anchetelor, al urmăririlor penale și al condamnărilor definitive în cazuri de corupție la nivel înalt, însă acesta trebuie consolidat în continuare. Bilanțul succeselor înregistrate în ceea ce privește anchetele și condamnările nu va putea fi ameliorat decât într-un mediu în care instituțiile independente sunt protejate de orice influență necuvenită și sunt stimulate să își exercite pe deplin competențele.

În privința **combaterii criminalității organizate**, există un prim bilanț al urmăririi penale în cazuri de combatere a introducerii ilegale de migranți și a traficului de droguri. Cu toate

acestea, sunt necesare noi rezultate pentru a obține un bilanț convingător, în special în ceea ce privește combaterea spălării banilor și a traficului de persoane.

În domeniul **drepturilor fundamentale**, Muntenegru a continuat să își alinieze legislația la standardele UE. În special, activitatea ombudsmanului s-a îmbunătățit, dar sunt încă necesare eforturi pentru consolidarea cadrului instituțional și protejarea efectivă a drepturilor omului. În urma progreselor realizate cu privire la legislația împotriva discriminării, Muntenegru trebuie să se asigure în prezent că dispune de mecanisme instituționale adecvate pentru a proteja grupurile vulnerabile împotriva discriminării. Nivelul de punere în aplicare a legislației rămâne slab și trebuie consolidată capacitatea instituțională în domeniul drepturilor omului. Minoritatea romă[2] rămâne comunitatea cea mai vulnerabilă și mai discriminată. Violența bazată pe gen și violența împotriva copiilor rămân motive serioase de îngrijorare în această țară.

Muntenegru a atins un anumit nivel de pregătire în domeniul **libertății de exprimare**, dar nu s-au înregistrat noi progrese în cursul perioadei de raportare. Nu au existat evoluții semnificative în ceea ce privește anchetarea cazurilor vechi de violență împotriva jurnaliștilor. Recentele ingerințe politice în Consiliul național de radiodifuziune publică și în Agenția pentru mijloacele electronice de informare sunt motive serioase de îngrijorare. Peisajul mediatic rămâne foarte polarizat și există în continuare dificultăți în înțelegerea rolului mijloacelor de informare în masă libere. Numărul de cazuri de defăimare rămâne ridicat, fapt cauzat și de deficiențele mecanismelor de autoreglementare.

Muntenegru și-a continuat angajamentul constructiv față de relațiile bilaterale cu alte țări implicate în procesul de aderare și cu statele membre UE învecinate și a participat activ la **cooperarea regională**.

În ceea ce privește **criteriile economice**, Muntenegru a înregistrat unele progrese și este pregătit într-o măsură moderată pe planul dezvoltării unei economii de piață funcționale. Stabilitatea macroeconomică și fiscală au fost consolidate, dar sunt necesare eforturi suplimentare pentru a rezolva probleme persistente, în special povara ridicată pe care o reprezintă datoria publică. Economia a crescut neîntrerupt începând din 2013, pe fondul unei inflații scăzute sau moderate. Sectorul financiar și-a îmbunătățit solvabilitatea și lichiditatea. Cu toate acestea, baza de export trebuie extinsă și calitatea acesteia trebuie îmbunătățită pentru a reduce deficitul comercial. Deficiențele statului de drept, inclusiv concurența neloială din cadrul economiei informale, au un impact negativ asupra mediului de afaceri. Piața forței de muncă se confruntă cu provocări structurale, care se reflectă în participarea redusă și în rate ridicate ale șomajului.

Muntenegru a înregistrat unele progrese și este pregătit într-o măsură moderată în ceea ce privește capacitatea de a face față presiunilor concurenței și forțelor pieței din UE. Construirea unor infrastructuri-cheie într-o serie de domenii, precum și dezvoltarea capitalului uman au pus bazele pentru îmbunătățirea competitivității. Reforma învățământului este în curs, însă sunt necesare mai multe eforturi pentru a soluționa necorelarea competențelor. IMM-urile se confruntă în continuare cu numeroase provocări, cum ar fi accesul la finanțare sau complexitatea în materie de reglementare. Sunt necesare eforturi suplimentare pentru a îmbunătăți rezultatele globale la export ale companiilor locale.

În ceea ce privește **capacitatea de asumare a obligațiilor care decurg din calitatea de stat membru**, Muntenegru a depus eforturi importante privind alinierea și pregătirea pentru punerea în aplicare a acquis-ului în majoritatea domeniilor. Țara are un bun nivel de pregătire

[2] Toate aceste grupuri sunt desemnate prin termenul generic de „romi”, în conformitate cu cadrul UE pentru strategiile naționale de integrare a romilor.

în domenii precum dreptul societăților comerciale și politica externă, de securitate și de apărare. Muntenegru este pregătit într-o măsură moderată în multe capitole, cum ar fi libera circulație a mărfurilor, agricultura, siguranța alimentară, politica veterinară și fitosanitară. Muntenegru se află într-o fază inițială de pregătire în ceea ce privește pescuitul și dispozițiile bugetare și financiare și a atins un anumit nivel de pregătire în domeniul mediului și al schimbărilor climatice, al statisticii, al politicii sociale și al ocupării forței de muncă. S-au înregistrat progrese satisfăcătoare în domeniul dreptului societăților comerciale, al agriculturii și dezvoltării rurale, al siguranței alimentare, al politicii veterinare și fitosanitare. S-a înregistrat un regres în domeniul achizițiilor publice. Privind în perspectivă, Muntenegru ar trebui să se concentreze în special pe politica în domeniul concurenței, pe mediu și schimbările climatice, precum și pe achizițiile publice. Consolidarea capacității administrative pentru a asigura punerea în aplicare a acquis-ului rămâne o provocare importantă pentru Muntenegru. Muntenegru a continuat să se alinieze la toate pozițiile și declarațiile adoptate de UE în cadrul politicii sale externe și de securitate comune.

Deși a rămas până în prezent în afara principalei **rute de migrație** din Balcanii de Vest către UE, Muntenegru a înregistrat o creștere a numărului de migranți/solicitanți de azil care au intrat pe teritoriul său și, prin urmare, trebuie să își consolideze capacitatea de a face față unor creșteri bruște ale presiunii legate de migrație. Muntenegru a făcut noi progrese, în special cu privire la cadrul juridic legat de migrație. Capacitatea Muntenegrului de a trata cererile de azil a fost suficientă până în prezent, însă aceasta poate fi acum pusă la încercare de: (i) numărul tot mai mare al solicitanților de azil și durata prelungită a șederii lor, uneori cauzată de procedurile de apel îndelungate și (ii) introducerea unor proceduri de azil mai stricte, aliniate la standardele UE. În acest context, Muntenegru trebuie să instituie un mecanism de returnare a migranților aflați în situație neregulamentară, care să respecte acquis-ul UE, și trebuie să își alinieze treptat politica în materie de vize cu cea a UE. Muntenegru ar trebui să deschidă centre de primire suplimentare care să respecte standardele necesare și să îmbunătățească gestionarea tuturor centrelor. În urma adoptării planului de acțiune Schengen în februarie 2017, Muntenegru a continuat să își alinieze legislația la acquis-ul UE în materie de vize.

Serbia

În ceea ce privește **criteriile politice**, Serbia a organizat alegeri prezidențiale în aprilie 2017. Observatorii internaționali au constatat că alegerile au oferit votanților o alegere reală între candidați, însă condițiile de concurență au fost afectate de mai mulți factori. Trebuie să se dea curs pe deplin recomandărilor observatorilor internaționali, inclusiv celor privind transparența și integritatea procesului electoral în timpul campaniei electorale.

În urma demisiei prim-ministrului Vučić după alegerea sa ca președinte, noul guvern, condus de Ana Brnabić, și-a preluat mandatul în iunie 2017. Pentru prima dată, o femeie a fost aleasă prim-ministru. Parlamentul încă nu își exercită controlul efectiv asupra executivului. Transparența, caracterul incluziv și calitatea procesului de legiferare trebuie consolidate, iar dialogul dintre partide trebuie îmbunătățit. Ar trebui redusă recurgerea la proceduri de urgență. Trebuie evitate acțiunile care limitează capacitatea Parlamentului de a controla eficient legislația. Ar trebui recunoscut pe deplin rolul organismelor de reglementare independente. Sunt necesare reforme constituționale pentru alinierea la standardele UE în anumite domenii.

Serbia este pregătită într-o măsură moderată în domeniul **reformei administrației publice**. S-au înregistrat unele progrese în domeniul furnizării de servicii și prin adoptarea mai multor

noi legi. Serbia trebuie își realizeze obiectivele de reformă, să profesionalizeze și să depolitizeze administrația, în special în ceea ce privește posturile de conducere, și trebuie să asigure coordonarea și monitorizarea sistematice ale programului de reformă a gestiunii finanțelor publice pentru perioada 2016-2020. Capacitatea Serbiei de a atrage și a păstra personal calificat în serviciile administrative care se ocupă de chestiunile legate de UE va fi crucială.

Sistemul judiciar din Serbia are un anumit nivel de pregătire. S-au înregistrat unele progrese, în special prin reducerea numărului de cauze restante privind executarea și prin instituirea unor măsuri menite să armonizeze practica judiciară. Au fost adoptate norme îmbunătățite pentru a evalua performanțele profesionale ale judecătorilor și ale procurorilor. Influența politică asupra sistemului judiciar rămâne un motiv de îngrijorare. În ianuarie 2018 a fost publicat un nou proiect de modificări ale Constituției în domeniul sistemului judiciar, care a fost supus dezbaterii publice înainte de a fi trimis Comisiei de la Veneția în vederea obținerii unei opinii.

Serbia are un anumit nivel de pregătire în ceea ce privește **combaterea corupției.** S-au înregistrat unele progrese, în special prin adoptarea unor modificări ale secțiunii privind infracțiunile economice din Codul penal; prin modificarea Legii privind organizarea autorităților de stat în domeniul combaterii corupției, a criminalității organizate și a terorismului și prin modificarea Legii privind sechestrarea și confiscarea produselor provenite din săvârșirea de infracțiuni. Cu toate acestea, s-au înregistrat întârzieri semnificative în adoptarea noii legi privind Agenția anticorupție. Corupția rămâne predominantă în multe domenii și continuă să reprezinte o problemă gravă. Capacitatea operațională a instituțiilor relevante rămâne inegală. Autoritățile de asigurare a respectării legii și autoritățile judiciare trebuie încă să dovedească că pot ancheta, urmări penal și judeca toate cazurile de corupție la nivel înalt într-un mod imparțial și independent din punct de vedere funcțional.

Serbia are un anumit nivel de pregătire în ceea ce privește **combaterea criminalității organizate.** S-au înregistrat unele progrese în domenii precum gestionarea resurselor umane din cadrul Ministerului de interne și al poliției. A fost îmbunătățită capacitatea operațională atât în cadrul Parchetului pentru criminalitatea organizată, cât și al Parchetului pentru criminalitatea informatică. Au fost adoptate o nouă strategie și un plan de acțiune pentru prevenirea și combaterea traficului de persoane, a fost numit un coordonator național pentru combaterea traficului de persoane și a fost adoptată o nouă lege privind prevenirea spălării banilor și a finanțării terorismului. Cu toate acestea, Serbia nu a realizat încă un prim bilanț în materie de anchete financiare eficiente, nici în materie de anchete, urmăriri penale și condamnări definitive în cazurile de spălare a banilor. Numărul de condamnări în cazurile implicând criminalitatea organizată rămâne scăzut. Serbia trebuie să se concentreze pe punerea în aplicare a planului de acțiune convenit cu Grupul de Acțiune Financiară Internațională.

Există cadrul juridic și instituțional necesar pentru respectarea **drepturilor fundamentale**. Este necesar să se asigure punerea în aplicare coerentă în întreaga țară a acestui cadru, inclusiv în ceea ce privește protecția minorităților. Serbia are un anumit nivel de pregătire în ceea ce privește **libertatea de exprimare**, însă nu s-au înregistrat progrese în acest domeniu, o problemă din ce în ce mai îngrijorătoare. Sunt necesare eforturi suplimentare susținute în vederea îmbunătățirii situației persoanelor care fac parte din grupurile cele mai discriminate (romii, persoanele lesbiene, gay, bisexuale, transgen și intersexuale, persoanele cu handicap, persoanele cu HIV/SIDA și alte grupuri vulnerabile din punct de vedere social). Trebuie adoptată o lege privind egalitatea de gen.

În general, Serbia și-a continuat angajamentul constructiv față de relațiile bilaterale cu alte țări implicate în procesul de aderare și cu statele membre UE învecinate și a participat activ la **cooperarea regională**.

În ceea ce privește **normalizarea relațiilor cu Kosovo**, Serbia a continuat să participe la dialog. Cu toate acestea, Serbia trebuie să depună în continuare eforturi substanțiale privind punerea în aplicare a acordurilor existente și să contribuie la crearea unor condiții favorabile pentru normalizarea deplină a relațiilor cu Kosovo, care urmează să fie definite în cadrul unui acord obligatoriu din punct de vedere juridic.

În ceea ce privește **criteriile economice**, Serbia a înregistrat progrese satisfăcătoare și este pregătită într-o măsură moderată pe planul dezvoltării unei economii de piață funcționale. Au fost abordate unele deficiențe ale politicilor, în special în ceea ce privește deficitul bugetar. Fundamentele creșterii economice sunt solide și stabilitatea macroeconomică a fost menținută. Inflația a fost limitată și politica monetară a sprijinit creșterea. Condițiile de pe piața forței de muncă s-au îmbunătățit. Cu toate acestea, datoria publică, deși mică, este în continuare ridicată, iar cadrul bugetar și guvernanța acestuia trebuie consolidate. Reformele structurale majore ale administrației publice, ale administrației fiscale și ale întreprinderilor deținute de stat rămân incomplete. Munca informală, șomajul și inactivitatea economică rămân în continuare foarte ridicate, în special în rândul femeilor și al tinerilor. Sectorul privat este subdezvoltat și afectat de deficiențele statului de drept și de punerea eficace în aplicare a unei concurențe loiale.

Serbia este pregătită într-o măsură moderată să facă față presiunilor concurenței și forțelor pieței din Uniune. S-au înregistrat unele progrese privind creșterea competitivității. Cu toate acestea, nivelul activității de investiții se situează în continuare sub nevoile economiei. În pofida câtorva îmbunătățiri, companiile se confruntă cu o serie de dificultăți, inclusiv un mediu de afaceri dificil, un nivel ridicat de taxe parafiscale, precum și un acces la finanțare dificil și costisitor.

În ceea ce privește **capacitatea de asumare a obligațiilor care decurg din calitatea de stat membru**, Serbia a continuat alinierea la acquis a legislației sale în toate domeniile. Existența unor resurse financiare și umane adecvate și a unor cadre strategice solide va fi de o importanță capitală pentru menținerea ritmului reformelor. Serbia are un bun nivel de pregătire în domenii precum dreptul societăților comerciale, proprietatea intelectuală, știința și cercetarea, educația și cultura și serviciile vamale. Serbia a îmbunătățit legătura dintre planificarea investițiilor și execuția bugetară, dar încă nu a dezvoltat un mecanism unic pentru ierarhizarea tuturor investițiilor, indiferent de sursa de finanțare, în conformitate cu programul de reformă a gestiunii finanțelor publice al guvernului. În domenii precum achizițiile publice, statistica, politica monetară și controlul financiar, Serbia este pregătită într-o măsură moderată. Politica sa externă și de securitate trebuie aliniată progresiv la politica externă și de securitate comună a Uniunii Europene în perioada premergătoare aderării. Serbia ar trebui să abordeze, în mod prioritar, problemele de nerespectare a Acordului de stabilizare și de asociere, în special în ceea ce privește restricțiile privind circulația capitalurilor, reglementarea ajutoarelor de stat, discriminarea fiscală privind băuturile spirtoase importate și restricțiile privind exporturile de deșeuri.

Serbia a continuat să gestioneze efectele **crizei migrației și a refugiaților**. Serbia negociază în prezent cu UE un acord privind statutul referitor la acțiunile care să fie executate în Serbia de Agenția Europeană pentru Poliția de Frontieră și Garda de Coastă. Serbia a adoptat o nouă lege privind azilul și protecția temporară, o lege privind străinii și o lege privind controlul la frontiere. Trebuie adoptate o strategie și un plan de acțiune pentru perioada 2017-2020 în materie de combatere a migrației neregulamentare. În acest context, Serbia trebuie să instituie

un mecanism solid de returnare a migranților aflați în situație neregulamentară, care să respecte acquis-ul UE, și trebuie să își alinieze treptat politica în materie de vize cu cea a UE. Trebuie asigurată o mai bună coordonare între diferitele autorități publice implicate în gestionarea migrației. Serbia a continuat să coopereze cu țările și statele membre învecinate, în special la nivel tehnic, și a depus eforturi considerabile pentru a furniza adăposturi și materiale umanitare, în principal cu sprijin din partea UE. Serbia trebuie să își consolideze capacitatea de a răspunde nevoilor speciale de primire a minorilor neînsoțiți.

Fosta Republică iugoslavă a Macedoniei

În ceea ce privește **criteriile politice**, țara a depășit în cele din urmă cea mai gravă criză politică cu care s-a confruntat din 2001 până în prezent. Procesul dificil de formare a guvernului a atins un punct critic cu atacurile din Parlament survenite în 27 aprilie 2017, care au fost condamnate în termenii cei mai fermi de comunitatea internațională. Din mai 2017, noul guvern reformist a luat măsuri pentru a combate acapararea statului prin restabilirea treptată a sistemului de control și echilibru, prin consolidarea democrației și a statului de drept. Țara trece prin transformări fundamentale, într-o atmosferă politică mai favorabilă incluziunii și mai deschisă. Alegerile municipale din octombrie 2017 au confirmat sprijinul cetățenilor pentru politicile orientate către UE ale guvernului de coaliție. Parlamentul a continuat să funcționeze cu membri ai partidelor de opoziție prezidând comisii importante. Parlamentul trebuie să își consolideze funcția de supraveghere și funcția legislativă, inclusiv prin limitarea utilizării extensive a unor proceduri accelerate.

Deși fragilă, situația interetnică a rămas în general calmă. Trebuie să se dea curs, în mod transparent și cu includerea tuturor factorilor, revizuirii punerii în aplicare a Acordului-cadru de la Ohrid, care a pus capăt conflictului din 2001 și care reglementează relațiile interetnice. Guvernul și-a demonstrat angajamentul de a spori încrederea între comunități.

Societatea civilă a continuat să joace un rol constructiv în sprijinirea proceselor democratice și asigurarea unui sistem de control și echilibru mai adecvat. Începând cu a doua jumătate a anului 2017, climatul în care își desfășoară activitatea organizațiile societății civile s-a îmbunătățit, iar guvernul și-a demonstrat angajamentul pentru dialog și incluziune.

Țara este pregătită într-o măsură moderată în ceea ce privește reforma **administrației** sale **publice**. S-au înregistrat progrese satisfăcătoare prin adoptarea strategiei de reformă a administrației publice și a programului de reformă a gestiunii finanțelor publice. Au fost depuse eforturi concrete în vederea creșterii transparenței și a responsabilității, precum și a implicării părților interesate externe în procesul de elaborare a politicilor. Trebuie îmbunătățită capacitatea Ministerului pentru societatea informațională și administrație de a conduce și a coordona reforma administrației publice. Rămâne esențială demonstrarea unui angajament politic ferm în ceea ce privește asigurarea profesionalismului administrației publice, în special pentru numirea în funcțiile de conducere, precum și respectarea principiului transparenței, al meritului și al reprezentării echitabile în conformitate cu spiritul și litera legii.

Sistemul judiciar al țării a atins un anumit nivel de pregătire și s-au înregistrat progrese satisfăcătoare, în special în ultima parte a perioadei de raportare. Regresele din anii precedenți au început să fie inversate prin măsuri hotărâte adoptate în ultimele luni, în special pentru a începe restabilirea independenței sistemului judiciar. Țara a adoptat o nouă strategie credibilă de reformă a sistemului judiciar care pune bazele pentru noi reforme în acest domeniu, iar acte legislative-cheie au fost modificate în conformitate cu recomandările Comisiei de la Veneția și cu documentul Priorități de reformă urgente. Parchetul specializat se confruntă cu

mai puține obstacole din partea instanțelor, ceea ce îi permite să lucreze mai eficient. Va fi nevoie de eforturi susținute pentru a răspunde recomandărilor restante și a se asigura că sistemul judiciar poate funcționa fără influențe necuvenite.

În ceea ce privește **combaterea criminalității organizate**, țara a atins un anumit nivel de pregătire. Există cadrul legislativ și instituțional necesar, precum și un bilanț privind atât prevenirea, cât și urmărirea penală, deși hotărârile judecătorești definitive referitoare la cazurile de corupție la nivel înalt sunt în continuare limitate. Corupția rămâne predominantă în multe domenii și continuă să reprezinte o problemă gravă. Capacitatea instituțiilor de a combate în mod eficace corupția a demonstrat existența unor deficiențe structurale și operaționale. Ingerințele politice reprezintă în continuare un risc.

Această țară a atins un anumit nivel de pregătire în ceea ce privește **combaterea criminalității organizate**. Cadrul legislativ respectă, în linii mari, standardele europene, iar eforturile pentru punerea în aplicare a strategiilor trebuie să continue. Țara a luat măsuri pentru reformarea sistemului de interceptare a comunicațiilor și pentru a răspunde Priorităților de reformă urgente. Trebuie să se depună mai multe eforturi pentru a combate în mod eficace anumite forme de criminalitate, cum ar fi spălarea banilor și infracțiunile financiare. Coordonarea între toate părțile interesate relevante este esențială. Trebuie îmbunătățit bilanțul în materie de anchete, urmăriri penale și condamnări în cadrul combaterii criminalității organizate. Numărul condamnărilor rămâne scăzut.

Cadrul juridic și instituțional pentru protecția **drepturilor fundamentale** este în mare măsură instituit, iar reformele au consolidat respectarea standardelor europene privind drepturile omului. Punerea deplină în aplicare necesită eforturi susținute. Este un lucru pozitiv că țara a ratificat Convenția privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice (cunoscută și drept Convenția de la Istanbul), a inițiat reformele juridice necesare pentru crearea unui mecanism extern de supraveghere a autorităților de asigurare a respectării legii și a pregătit într-un mod incluziv modificările cadrului privind nediscriminarea. Trebuie abordată situația din penitenciare și din instituțiile psihiatrice, trebuie urmărite cazurile de infracțiuni motivate de ură și de discursuri de incitare la ură și trebuie consolidate organismele implicate în protecția și promovarea drepturilor omului. Sunt necesare mai multe eforturi în ceea ce privește incluziunea **romilor**. Referitor la **libertatea de exprimare**, țara a atins un anumit nivel de pregătire și a înregistrat progrese satisfăcătoare, în special prin îmbunătățirea climatului mediatic și prin scăderea presiunii asupra jurnaliștilor. Această țară trebuie să abordeze provocările rămase, inclusiv reforma serviciului public de radiodifuziune.

În ceea ce privește **cooperarea regională**, țara și-a menținut bunele relații cu alte țări implicate în procesul de aderare și a participat activ la inițiativele regionale. Au fost luate măsuri decisive pentru îmbunătățirea relațiilor de bună vecinătate, inclusiv prin intrarea în vigoare a tratatului bilateral cu Bulgaria. Diferendul legat de denumirea țării trebuie soluționat de urgență. Discuțiile referitoare la denumirea țării s-au intensificat sub egida Organizației Națiunilor Unite. În discuțiile constructive la nivel de prim-miniștri și de miniștri de externe, progresele înregistrate în punerea în aplicare a măsurilor de consolidare a încrederii au fost evaluate ca fiind pozitive. În ianuarie 2018, anunțul comun al prim-miniștrilor din Grecia și din fosta Republică iugoslavă a Macedoniei privind redenumirea aeroportului din Skopje și a unei autostrăzi și privind acțiunile subsecvente adoptate în privința unor inițiative ale UE care înregistraseră întârzieri au fost semne concrete de consolidare a încrederii reciproce.

În ceea ce privește **criteriile economice**, fosta Republică iugoslavă a Macedoniei a înregistrat unele progrese și are un bun nivel de pregătire pe planul dezvoltării unei economii de piață funcționale. În ciuda impasului politic din prima jumătate a anului, s-au realizat îmbunătățiri semnificative, în special în privința gestiunii finanțelor publice și a transparenței. Principalele

puncte slabe ale economiei continuă să existe. Printre acestea se numără deficiențe în ceea ce privește mediul de afaceri, cum ar fi executarea defectuoasă a contractelor și o economie informală de dimensiuni mari. Problemele structurale de pe piața forței de muncă se reflectă în rata scăzută de activitate și în rata ridicată a șomajului. Mediul macroeconomic s-a deteriorat în prima jumătate a anului 2017, întrucât criza politică prelungită a afectat investițiile. Politica bugetară este orientată către măsuri pe termen scurt și nu dispune de un plan de consolidare durabil.

Economia a înregistrat unele progrese și este pregătită într-o măsură moderată să facă față presiunilor concurenței și forțelor pieței din UE. Au fost realizate noi progrese în vederea diversificării exporturilor și a orientării industriei prelucrătoare către o producție cu o mai mare valoare adăugată. Relațiile comerciale și de investiții cu UE au continuat să se intensifice. Economia este în continuare afectată de deficiențele programei de învățământ, de ratele de inovare scăzute și de un deficit serios în materie de investiții, în special în infrastructura publică.

În ceea ce privește **capacitatea sa de a-și asuma obligațiile care decurg din calitatea de stat membru**, țara este pregătită într-o măsură moderată în majoritatea domeniilor, inclusiv în domeniul concurenței, al transporturilor și al energiei. Țara înregistrează un bun nivel de pregătire în domenii precum dreptul societăților comerciale, uniunea vamală, rețelele transeuropene și știința și cercetarea. Sunt necesare eforturi suplimentare în toate domeniile, în special în cele câteva domenii în care țara se află într-o fază inițială de pregătire, precum libera circulație a lucrătorilor. De asemenea, eforturile trebuie să se concentreze într-o măsură mai mare asupra capacității administrative și a punerii în aplicare efective. Țara a continuat să îmbunătățească alinierea la declarațiile UE și la deciziile Consiliului privind politica externă și de securitate comună.

Fosta Republică iugoslavă a Macedoniei a continuat să gestioneze efectele **crizei migrației și a refugiaților**. Fosta Republică iugoslavă a Macedoniei negociază în prezent cu Uniunea Europeană un acord privind statutul referitor la acțiunile care să fie executate în această țară de Agenția Europeană pentru Poliția de Frontieră și Garda de Coastă. Fosta Republică iugoslavă a Macedoniei a depus eforturi pentru a-și îmbunătăți cadrul juridic. Activitatea de modificare a Legii privind străinii este în curs. Țara a continuat să își pună în aplicare rezoluția privind politica în domeniul migrației. Țara și-a menținut eforturile de îmbunătățire a propriului sistem de azil și a gestionării migrației. Este în continuare necesar să se înregistreze sistematic migranții și să se stabilească profiluri axate pe protecție pentru a garanta că nevoile persoanelor respective sunt abordate. În acest context, fosta Republică iugoslavă a Macedoniei trebuie să instituie un mecanism de returnare a migranților aflați în situație neregulamentară, care să respecte acquis-ul UE, și trebuie să își alinieze treptat politica în materie de vize cu cea a UE.Țara a continuat să coopereze cu țările și statele membre învecinate, în special la nivel tehnic, și a depus eforturi considerabile pentru a furniza adăposturi și materiale umanitare, în principal cu sprijin din partea UE.

Albania

În ceea ce privește **criteriile politice**, s-a menținut polarizarea politică puternică în structurile politice. Activitățile parlamentare au fost afectate de boicotul prelungit din partea opoziției la începutul anului 2017, fapt care a întârziat, de asemenea, crearea instituțiilor însărcinate cu verificarea sectorului judiciar. În luna mai, un acord între principalul partid aflat la putere și opoziție a permis reluarea activităților parlamentare, ceea ce a dus la anumite modificări ale cadrului legislativ electoral. Acest lucru a contribuit la organizarea fără probleme a alegerilor generale din luna iunie, deși nu s-a dat încă curs unei serii de recomandări ale Biroului pentru

Instituții Democratice și Drepturile Omului din cadrul Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa. S-au înregistrat unele progrese în privința îmbunătățirii funcționării Consiliului național pentru societatea civilă. Sunt necesare eforturi suplimentare pentru a implica mai mult organizațiile societății civile într-un dialog politic favorabil incluziunii.

Albania este pregătită într-o măsură moderată în ceea ce privește reforma **administrației** sale **publice**. Eforturile au continuat, concretizându-se în progrese privind eficiența și transparența furnizării de servicii publice, formarea funcționarilor publici, proceduri de recrutare mai transparente și consolidarea generală a procedurilor bazate pe merit în funcția publică. Aceste realizări ar trebui consolidate în continuare pentru a asigura existența unei administrații publice mai eficiente, depolitizate și profesioniste.

Sistemul judiciar din Albania are un anumit nivel de pregătire. Punerea în aplicare a reformei cuprinzătoare și aprofundate a justiției a continuat, fapt concretizat în progrese satisfăcătoare în ansamblu. Reevaluarea tuturor judecătorilor și a procurorilor (procesul de verificare) a început și în prezent produce primele rezultate concrete. Acest proces beneficiază de sprijinul tuturor partidelor politice, este efectuat de o autoritate independentă, face obiectul monitorizării internaționale, iar compatibilitatea sa cu Convenția europeană a drepturilor omului a fost confirmată de Comisia de la Veneția. Sub egida Comisiei Europene, s-a desfășurat o operațiune internațională de monitorizare pentru a supraveghea procesul pe întreg parcursul punerii sale în aplicare. Instituțiile auxiliare care sprijină procesul și-au încheiat primele rapoarte privind evaluarea competenței și verificarea antecedentelor și a declarațiilor de avere.

Albania și-a menținut un anumit nivel de pregătire în ceea ce privește **combaterea corupției**. S-au înregistrat progrese satisfăcătoare, în special prin adoptarea modificărilor Codului de procedură penală. Este în curs de creare un lanț de organisme specializate în combaterea corupției, inclusiv un parchet special. Numărul condamnărilor definitive care implică funcționari debutanți sau de rang mediu a crescut în comparație cu perioada de raportare precedentă. Condamnările unor înalți funcționari au vizat cu precădere sistemul judiciar (judecători și procurori); cu toate acestea, rata condamnărilor definitive a funcționarilor de rang înalt rămâne, în general, extrem de scăzută. Corupția rămâne predominantă în multe domenii și continuă să reprezinte o problemă gravă.

Albania are un anumit nivel de pregătire în ceea ce privește **combaterea criminalității organizate**. În ansamblu, în perioada de raportare s-au înregistrat unele progrese, în special în privința combaterii cultivării de canabis. Albania trebuie să valorifice rezultatele operaționale obținute în acest domeniu, să intensifice confiscarea activelor care aparțin grupărilor infracționale și să continue distrugerea tuturor stocurilor existente de canabis. Modificările legii anti-mafia și ale Codului de procedură penală au creat condițiile pentru creșterea eficienței anchetelor penale. Albania a participat cu succes la cooperarea polițienească internațională, intensificându-și interacțiunile în special cu statele membre ale UE. La nivel național, trebuie îmbunătățită în continuare cooperarea eficace dintre poliție și parchet. Referitor la bilanțul rezultatelor, s-au înregistrat puține progrese în ceea ce privește dezmembrarea grupurilor infracționale organizate. Numărul de condamnări definitive în cazurile de criminalitate organizată a rămas foarte scăzut și a înregistrat doar o creștere marginală. Sunt necesare mai multe eforturi pentru a aborda **spălarea banilor**, activele provenite din săvârșirea de infracțiuni și averile nejustificate.

Albania a ratificat majoritatea convențiilor internaționale din domeniul **drepturilor omului** și și-a dezvoltat cadrul juridic în conformitate cu standardele europene. Aplicarea și monitorizarea mecanismelor de protecție a drepturilor omului trebuie consolidate în continuare. În ceea ce privește **libertatea de exprimare**, Albania are un anumit nivel de

pregătire/este pregătită într-o măsură moderată. S-au înregistrat unele progrese în ceea ce privește consolidarea independenței autorității de reglementare și a serviciului public de radiodifuziune, însă trebuie sporită în continuare transparența publicității comandate de instituții ale statului în mijloacele de informare în masă. Sunt necesare în continuare progrese în domeniul drepturilor de proprietate; legislația actuală trebuie actualizată, iar coordonarea instituțională trebuie consolidată. Mecanismele instituționale de protecție a drepturilor copilului și de combatere a violenței pe criterii de gen rămân insuficiente. S-au luat măsuri importante pentru îmbunătățirea cadrului juridic vizând respectarea și protecția minorităților, dar legislația secundară relevantă trebuie dezvoltată în continuare. Condițiile de trai ale romilor și egiptenilor trebuie îmbunătățite.

Albania a continuat să participe în mod activ la **cooperarea regională** și și-a menținut relațiile de bună vecinătate. Au fost luate măsuri importante pentru a aborda chestiunile bilaterale cu Grecia.

În ceea ce privește **criteriile economice**, Albania a înregistrat unele progrese și este pregătită într-o măsură moderată pe planul dezvoltării unei economii de piață funcționale. Ponderea datoriei publice în PIB și deficitul de cont curent au scăzut. Creșterea economică a continuat să se intensifice, iar șomajul a scăzut, însă rămâne ridicat. Numărul de credite neperformante în sectorul bancar a scăzut, însă creditarea bancară către întreprinderi rămâne lentă. Reformele cruciale pentru îmbunătățirea mediului de afaceri au înregistrat progrese, însă este nevoie de eforturi suplimentare, inclusiv de reducerea economiei informale. Reforma judiciară cuprinzătoare a avansat, dar trebuie să fie pusă pe deplin în aplicare. Noua legislație privind falimentul a intrat în vigoare și ar trebui să consolideze regimul de insolvabilitate. Cu toate acestea, reglementările privind întreprinderile sunt în continuare greoaie și deficiențele în domeniul statului de drept au continuat să împiedice afacerile și să descurajeze investițiile.

Albania a înregistrat unele progrese și are un anumit nivel de pregătire în ceea ce privește capacitatea de a face față presiunilor concurenței și forțelor pieței din UE. În special, s-au înregistrat progrese privind infrastructura energetică și de transport și digitalizarea, deși persistă probleme care împiedică competitivitatea Albaniei și schimburile comerciale. Trebuie sporită calitatea învățământului la toate nivelurile, nu în ultimul rând pentru ca cetățenii să aibă competențele de care este nevoie pe piața forței de muncă. Comerțul exterior se situează în continuare sub nivelul său potențial și este concentrat în anumite sectoare. Capacitatea Albaniei în materie de cercetare, dezvoltare și inovare rămâne scăzută.

Albania a continuat să își alinieze legislația la cerințele UE într-o serie de domenii, consolidându-și **capacitatea de asumare a obligațiilor care decurg din calitatea de stat membru**. Țara este pregătită într-o măsură moderată în numeroase domenii, precum controlul financiar, învățământul și cultura, sau are un anumit nivel de pregătire, inclusiv în domeniul achizițiilor publice și al statisticii. Albania va trebui să își continue eforturile în ceea ce privește pregătirile de ansamblu pentru adoptarea și punerea în aplicare a acquis-ului UE. Aceasta ar trebui să continue eforturile de dezvoltare a rețelelor de transporturi și a celor energetice, de asemenea cu scopul îmbunătățirii conectivității în întreaga regiune. Este necesar să se consolideze capacitatea administrativă și standardele profesionale ale organismelor care vor fi responsabile de punerea în aplicare a acquis-ului și să se garanteze independența organismelor de reglementare. Creșterea gradului de transparență și de asumare a răspunderii, în special prin asigurarea funcționării eficace, eficiente și transparente a sistemului de atribuire a contractelor de achiziții publice și a gestionării finanțelor publice, reprezintă în continuare un aspect esențial. Albania a continuat să se alinieze pe deplin la toate pozițiile și declarațiile adoptate de UE în cadrul politicii sale externe și de securitate comune.

Numărul cererilor de azil nefondate depuse de resortisanți albanezi în statele membre ale UE și în țările asociate spațiului Schengen a rămas ridicat. Albania au dat dovadă de determinare și a adoptat o serie de măsuri, inclusiv consolidându-și cooperarea bilaterală cu statele membre ale UE relevante. Aceste măsuri au generat rezultate pozitive. Trebuie luate în continuare măsuri hotărâte pentru a soluționa în mod eficace acest fenomen, inclusiv în cadrul mecanismului de monitorizare adoptat în urma liberalizării vizelor. Albania trebuie să instituie un mecanism de returnare a migranților aflați în situație neregulamentară, care să respecte acquis-ul UE, și trebuie să își alinieze treptat politica în materie de vize cu cea a UE.

Bosnia și Herțegovina

În privința **criteriilor politice**, cadrul electoral trebuie modificat de urgență pentru a asigura buna desfășurare a alegerilor din octombrie 2018 și a aplica fără probleme rezultatele. În acest sens, toți liderii politici trebuie să își asume responsabilitatea și să găsească o soluție în ceea ce privește Camera Popoarelor din cadrul Federației. Decizia din 2010 a Curții Constituționale privind respectarea dreptului democratic fundamental al cetățenilor din Mostar de a vota la alegerile locale nu a fost încă pusă în aplicare. Adoptarea actelor legislative care decurg din agenda de reformă, inclusiv adoptarea legislației privind accizele, a fost afectată în mod negativ de tensiunile dintre partidele din coaliția de guvernare și de obstrucționarea de către partidele de opoziție în Parlament, la nivel de stat și de entități, fapt care a încetinit procesul de reformă. Agenda de reformă a fost efectiv pusă în aplicare atunci când statul și entitățile au cooperat într-un mod coordonat. Constituția Bosniei și Herțegovinei încalcă în continuare Convenția europeană a drepturilor omului, conform hotărârii în cauza *Sejdić-Finci* și în alte cauze conexate.

Funcționarea Președinției Bosniei și Herțegovinei a fost afectată de exprimarea unor poziții divergente de către membrii individuali ai acesteia cu privire la o serie de aspecte care țin de competența sa în materie de politică externă. Consiliul de Miniștri a adoptat noi strategii la nivelul întregii țări în domenii precum mediul și dezvoltarea rurală. Cu toate acestea, cu excepția câtorva reforme și a adoptării notabile a legislației privind accizele, obținerea de rezultate pentru o serie de reforme a fost întârziată de lipsa unui acord între membrii coaliției aflate la conducere. Nu au fost încă adoptate strategii la nivelul întregii țări în domenii precum energia, ocuparea forței de muncă sau gestiunea finanțelor publice. Mecanismul de coordonare pentru chestiunile care țin de UE a început să funcționeze din iunie 2017 și a pregătit răspunsurile la chestionarul legat de avizul Comisiei. Nu a fost încă adoptat un program național în ceea ce privește apropierea juridică cu acquis-ul UE.

Bosnia și Herțegovina se află într-o fază inițială de pregătire în ceea ce privește reforma **administrației** sale **publice** și în ultimul an nu s-au înregistrat progrese în acest domeniu. În prezent este elaborată o strategie de reformă a administrației publice la nivel național care urmează a fi adoptată. Accentuarea fragmentării funcției publice la nivel federal și cantonal a condus la creșterea riscului de politizare. Bosnia și Herțegovina are un anumit nivel de pregătire în privința **sistemului** său **judiciar**. S-au înregistrat unele progrese în ceea ce privește sistemul judiciar, însă, în general, reformele avansează într-un ritm lent. Eventuala revizuire a Codului de procedură penală ar trebui să respecte standardele internaționale și nu ar trebui să submineze capacitatea instituțiilor de a combate formele grave de criminalitate organizată, corupția sau alte probleme legate de statul de drept. Țara are un anumit nivel de pregătire în ceea ce privește **combaterea corupției**. Cu toate acestea, corupția este larg răspândită și constituie în continuare un motiv de îngrijorare. Bosnia și Herțegovina are un anumit nivel de pregătire privind **combaterea criminalității organizate**. S-au înregistrat unele progrese, în special prin adoptarea unei noi strategii privind combaterea criminalității

organizate și prin îndeplinirea planului de acțiune privind combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului; planul a fost suprimat, prin urmare Bosnia și Herțegovina nu va mai face obiectul monitorizării de către Grupul de Acțiune Financiară Internațională. Cu toate acestea, sunt necesare eforturi considerabile cu privire la anchetele financiare și îmbunătățirea capacităților pentru combaterea terorismului, precum și la consolidarea cooperării cu țările învecinate în chestiuni legate de gestionarea frontierelor.

S-au realizat unele progrese privind **drepturile omului** și aspectele legate de minorități. Cu toate acestea, trebuie aduse îmbunătățiri substanțiale cadrelor strategic, juridic, instituțional și de politică privind respectarea drepturilor omului. Acestea includ **libertatea de exprimare**, domeniu în care presiunea politică și intimidarea jurnaliștilor, inclusiv atacurile fizice și verbale, au continuat. Lipsa unei puneri în aplicare eficace a legislației privind prevenirea și protecția împotriva **violenței bazate pe gen**, în special a violenței domestice, constituie în continuare un motiv de îngrijorare. Este necesară o abordare mai cuprinzătoare și integrată referitoare la populația **romă** pentru a promova incluziunea socială a acesteia.

Trebuie îmbunătățită în continuare alinierea Bosniei și Herțegovinei la politica externă și de securitate comună a UE.

În ceea ce privește **dezvoltarea economică și competitivitatea**, Bosnia și Herțegovina a înregistrat unele progrese, dar se află încă într-un stadiu incipient de creare a unei economii de piață funcționale. S-au realizat unele îmbunătățiri ale mediului de afaceri și sectorul financiar a fost consolidat. Principalele chestiuni nesoluționate sunt statul de drept deficient, mediul de afaceri încă slab, administrația publică fragmentată și ineficientă, precum și dezechilibre majore pe piața forței de muncă, legate de un sistem de învățământ nedezvoltat, capacități instituționale slabe și un climat investițional nefavorabil. În plus, economia informală rămâne semnificativă.

În ceea ce privește capacitatea de a face față presiunii concurențiale și forțelor pieței din Uniune, Bosnia și Herțegovina a înregistrat unele progrese și se află într-o fază inițială de pregătire. Nivelul general de educație și cheltuielile pentru cercetare și dezvoltare rămân scăzute. Calitatea capitalului fizic suferă din cauza nivelului scăzut al investițiilor. Infrastructurile de transport și energie sunt insuficient dezvoltate. Ritmul ajustării structurale este lent, deși a existat o anumită diversificare a structurii comerciale a țării la nivel regional.

Capacitatea de gestionare a **migrației**, în special tratarea grupurilor vulnerabile, trebuie consolidată. Bosnia și Herțegovina trebuie să instituie un mecanism de returnare a migranților aflați în situație neregulamentară.

Kosovo

În ceea ce privește **criteriile politice**, Kosovo a organizat alegeri anticipate în iunie 2017. O nouă Adunare și un nou guvern și-au preluat mandatul în luna septembrie. Cu toate acestea, până în prezent, noua coaliție aflată la conducere a avut un succes limitat în ceea ce privește avansarea reformelor legate de UE și găsirea unui consens cu privire la aspectele de importanță strategică pentru Kosovo. Fragmentarea și polarizarea politice continue au afectat negativ rolul Adunării și au avut un impact asupra eficacității guvernului. Obstrucționarea de către unii parlamentari, inclusiv utilizarea de gaze lacrimogene, a împiedicat lucrările Adunării. Ratificarea în martie 2018 a Acordului de delimitare a frontierelor cu Muntenegru a fost o reușită majoră.

Alegerile parlamentare și municipale organizate în 2017 au fost, în general, competitive și bine administrate în majoritatea locurilor din Kosovo. Cu toate acestea, în numeroase

comunități sârbe din Kosovo, în special candidații care nu reprezentau partidul Srpska Lista au făcut obiectul unor intimidări, ceea ce reprezintă un motiv de preocupare.

Contextul din partea de nord a Kosovo pune probleme deosebite. Continuă ancheta privind asasinarea politicianului sârb din Kosovo Oliver Ivanović în ianuarie 2018.

Încercarea din decembrie 2017 de abrogare a Legii privind secțiile specializate din cadrul instanțelor judecătorești și parchetul specializat, condusă de membri ai Adunării din Kosovo, a ridicat preocupări serioase. Pentru Kosovo va fi esențial să respecte pe deplin obligațiile internaționale în ceea ce privește secțiile specializate și parchetul specializat și să dea dovadă de un angajament deplin și fără echivoc față de aceste instituții.

Kosovo are un anumit nivel de pregătire în domeniul **reformei administrației publice**. S-au înregistrat unele progrese, în special prin revizuirea agențiilor și a organismelor (semi)independente. Politizarea persistentă a administrației publice rămâne un motiv de îngrijorare și afectează eficiența și independența profesională a administrației publice.

Sistemul judiciar din Kosovo se află într-o fază inițială de pregătire. S-au realizat unele progrese în punerea în aplicare a legilor din cadrul pachetului privind justiția din 2015. Integrarea judecătorilor și a procurori sârbi din Kosovo și a personalului lor auxiliar pe întregul teritoriu al Kosovo în sistemul judiciar a fost o realizare majoră a anului 2017. Sistemul judiciar este încă vulnerabil la influențele politice necuvenite și sunt necesare eforturi susținute pentru consolidarea capacităților instituțiilor statului de drept. Administrarea justiției continuă să fie lentă și ineficientă.

Kosovo se află într-o fază inițială a pregătirilor/are un anumit nivel de pregătire în ceea ce privește **combaterea corupției**. Kosovo a realizat unele progrese privind bilanțul anchetării și urmăririi penale a cazurilor de corupție la nivel înalt și a cazurilor de criminalitate organizată, fiind pronunțate condamnări definitive. De asemenea, s-au realizat progrese cu privire la confiscarea preliminară a activelor, deși numărul confiscărilor definitive rămâne scăzut. Corupția este larg răspândită și constituie în continuare un motiv de îngrijorare. Sunt necesare eforturi concertate pentru a aborda această problemă într-un mod cuprinzător și strategic.

Kosovo se află într-o fază inițială a pregătirilor în ceea ce privește **combaterea criminalității organizate.** Bilanțul abordării cazurilor de corupție la nivel înalt și a cazurilor de criminalitate organizată a înregistrat unele progrese. Cazurile de confiscare preliminară a activelor sunt mai numeroase, însă există încă foarte puține condamnări definitive, anchete financiare și confiscări definitive ale activelor. Agențiile de asigurare a respectării legii au dificultăți în a combate eficient criminalitatea organizată în nordul Kosovo. S-au realizat unele progrese în ceea ce privește combaterea terorismului, inclusiv prin măsuri de combatere a extremismului violent și a radicalizării, precum și prin împiedicarea cetățenilor să se alăture unor conflicte din străinătate. Eforturile autorităților din Kosovo trebuie să fie mai eficace pentru a combate spălarea banilor, iar legea relevantă ar trebui aliniată la acquis-ul UE și la standardele internaționale.

Cadrul juridic garantează, în linii mari, protecția **drepturilor omului și a drepturilor fundamentale** în conformitate cu standardele europene. Cu toate acestea, sunt necesare eforturi suplimentare pentru punerea în aplicare. Punerea în aplicare a strategiilor și a legislației privind drepturile omului este deseori subminată de insuficiența resurselor financiare și de altă natură, îndeosebi la nivel local, de prioritățile politice limitate și de lipsa de coordonare. Sunt necesare mai multe eforturi pentru a garanta efectiv drepturile persoanelor care aparțin minorităților, în special ale minorității rome și ashkali, și ale persoanelor strămutate, pentru a obține egalitatea de gen în practică, pentru a înființa un sistem integrat de protecție a copilului și pentru a proteja patrimoniul cultural. Kosovo are un

anumit nivel de pregătire în domeniul **libertății de exprimare**, care este consacrată în constituție. Kosovo are un peisaj mediatic pluralist și dinamic. Cu toate acestea, amenințările și atacurile împotriva jurnaliștilor au continuat. Adunarea din Kosovo a demonstrat un angajament limitat cu privire la găsirea unei soluții pentru finanțarea durabilă a organismului public de radiodifuziune și televiziune, ceea ce conduce la vulnerabilitatea acestuia la presiunile politice.

În ceea ce privește **criteriile economice**, Kosovo a înregistrat progrese satisfăcătoare și se află într-o fază inițială pe planul dezvoltării unei economii de piață funcționale. Mediul de afaceri s-a îmbunătățit, iar guvernul a respectat regula bugetară privind deficitul bugetar; cu toate acestea, prestațiile primite de veteranii de război reprezintă în continuare o provocare pentru finanțele publice. Economia informală este în continuare răspândită. Creșterea ratei de participare la forța de muncă nu a fost însoțită de creșterea ocupării forței de muncă, astfel încât rata șomajului a crescut în continuare. Șomajul a afectat în mod special femeile și lucrătorii tineri și necalificați. În pofida unei creșteri puternice a exporturilor, deficitul comercial ridicat reflectă fragilitatea bazei de producție.

Kosovo a înregistrat unele progrese și se află într-o fază inițială de pregătire în ceea ce privește capacitatea de a face față presiunilor concurenței și forțelor pieței din UE. Nu s-a înregistrat niciun progres în ceea ce privește îmbunătățirea calității învățământului și abordarea lacunelor în materie de competențe existente pe piața forței de muncă. Kosovo a realizat unele progrese în ceea ce privește îmbunătățirea infrastructurii rutiere, însă persistă lacune majore în infrastructura feroviară și în sectorul energetic. Schimbările structurale ale economiei sunt lente, întrucât aceasta rămâne dependentă de sectorul comerțului cu amănuntul. Integrarea cu UE este afectată de ritmul lent al punerii în aplicare al Acordului de stabilizare și de asociere.

Kosovo și-a continuat eforturile de a menține **relații bilaterale** bune și constructive cu alte țări implicate în procesul de aderare. Kosovo este reprezentat în cele mai multe din organizațiile regionale care intră în domeniul de aplicare al Acordurilor privind reprezentarea și cooperarea regională convenite între Belgrad și Pristina în 2012.

În ceea ce privește **normalizarea relațiilor cu Serbia**, Kosovo a continuat să participe la dialog. Cu toate acestea, Kosovo trebuie să depună în continuare eforturi substanțiale privind punerea în aplicare a acordurilor existente și să contribuie la crearea unor condiții favorabile pentru normalizarea deplină a relațiilor cu Serbia, care urmează să fie definite în cadrul unui acord obligatoriu din punct de vedere juridic.

În ceea ce privește alinierea la **standardele europene**, Kosovo se află într-un stadiu incipient. Alinierea legislativă a continuat în unele domenii, însă punerea în aplicare este redusă. S-au înregistrat unele progrese în domeniul liberei circulații a mărfurilor și serviciilor, al achizițiilor publice și al concurenței, precum și în îmbunătățirea mediului de afaceri. În domeniul impozitării și al vămilor, s-au realizat, de asemenea, unele progrese în ceea ce privește colectarea veniturilor și simplificarea procedurilor administrative, însă Kosovo ar trebui să își intensifice eforturile de combatere a economiei informale și a evaziunii fiscale. Sectorul energetic continuă să se confrunte cu provocări importante. Nu s-au realizat progrese în privința aspectelor de mediu. În ansamblu, Kosovo trebuie să își îmbunătățească capacitatea și coordonarea administrativă în toate sectoarele pentru a asigura punerea în aplicare eficace a acquis-ului.

Autoritățile au făcut progrese în ceea ce privește gestionarea **migrației** legale și neregulamentare. Aceste eforturi ar trebui continuate și fructificate. Kosovo trebuie să instituie un mecanism de returnare a migranților aflați în situație neregulamentară.

Anexa 2 - Statistici-cheie

DATE STATISTICE (la data de 15.20.2018)

Demografie		Muntenegru		fosta Republică iugoslavă a Macedoniei		Albania		Serbia		Turcia		Bosnia și Herțegovina		Kosovo *		EU-28	
	Notă	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Populația totală (mii de locuitori)		622,1	622,2	2 069,2	2 071,3	2 892,3e	2 886,0	7 114,4	7 076,4	77 696	78 741	3 825,3	3 516,0 p	1 804,9	1 771,6	508 504 p	510 279 bp
Proporția persoanelor cu vârste cuprinse între 15 și 64 de ani din populația totală (în %)		67,8	67,6	70,5	70,3	69,1e	69,5	67,1	66,6	67,8	67,8	:	:	:	65,6p	65,5ep	65,3bep
Rata brută a variației naturale a populației (la 1 000 de locuitori)		1,7	1,8	1,3	1,2	3,6e	:	-5,4	-5,1	11,8	11,2	:	-1,8p	9,2p	:	-0,2ep	0,0bep
Speranța de viață a bărbaților la naștere (ani)		74,4	:	73,5	:	76,2e	:	72,8	:	75,4	:	:	:	:	:	77,9ep	:
Speranța de viață a femeilor la naștere (ani)		78,6	:	77,4	:	79,7e	:	77,9	:	81,0	:	:	:	:	:	83,3ep	:

Piața forței de muncă	Notă	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Rata de activitate economică a persoanelor cu vârste cuprinse între 20 și 64 de ani: proporția populației cu vârste cuprinse între 20 și 64 de ani care este activă din punct de vedere economic (în %)	1)	68,5	69,1	70,2	69,6	71,3e	73,3e	68,1	70,0	59,9	60,9	59,2	58,8	42,8	44,0	77,1	77,5
Rata de activitate economică a bărbaților cu vârste cuprinse între 20 și 64 de ani: proporția populației masculine cu vârste cuprinse între 20 și 64 de ani care este activă din punct de vedere economic (în %)	1)	74,9	76,7	83,8	83,8	81,8e	82,5e	76,7	78,0	82,7	83,3	71,9	72,0	65,1	66,8	83,4	83,7

Rata de activitate economică a femeilor cu vârste cuprinse între 20 și 64 de ani: proporția populației feminine cu vârste cuprinse între 20 și 64 de ani care este activă din punct de vedere economic (în %)	1)	62,1	61,6	56,2	54,9	61,1e	64,2e	59,5	62,0	37,3	38,5	46,3	45,3	20,4	20,9	70,8	71,4
Ratele de ocupare a forței de muncă cu vârsta cuprinsă între 20 și 64 de ani (% din populație)																	
Total		56,7	57,1	51,9	53,3	59,3e	62,1e	56,0	59,1	53,9	54,3	43,2	44,2	29,1	32,3	70,0	71,0
Bărbați		61,9	51,3	61,5	63,7	68,1e	69,4e	63,7	66,3	75,3	75,5	53,9	56,4	44,9	49,9	75,8	76,8
Femei		51,5	63,0	42,1	42,5	50,7e	55,0e	48,3	51,9	32,6	33,2	32,4	32,0	13,2	14,6	64,2	65,3
Persoanele în vârstă de 15-24 de ani care nu sunt încadrate profesional și nu urmează niciun program educațional sau de formare, % din populația din aceeași grupă de vârstă		19,1	18,4	:	:	29,6	26,9e	19,9	17,7	24,0	24,0	27,7	26,4	31,4	30,1	12,0	11,6
Persoanele în vârstă de 15-29 de ani care nu sunt încadrate profesional și nu urmează niciun program educațional sau de formare, % din populația din aceeași grupă de vârstă		23,4	22,3	:	:	32,8	30,0e	24,5	22,3	28,0	27,8	32,8	31,4	39,2	37,3	14,8	14,2
Principalele sectoare în care este ocupată forța de muncă																	
Agricultură, silvicultură și pescuit (în %)		7,7	7,7	17,9	16,6	41,3e	40,2e	19,4	18,6	20,6	19,5	17,9	18,0	2,3	4,2	4,5	4,3
Industrie (în %)		10,8	9,8	23,4	23,1	11,6e	12,8e	19,9	20,2	20,0	19,5	22,0	22,7	18,7	18,0	17,3	17,3
Construcții (în %)		6,6	7,7	7,1	7,2	6,9e	6,5e	4,5	4,3	7,2	7,3	7,5	8,6	9,5	11,5	6,8	6,7
Servicii (în %)		74,8	74,8	51,6	53,1	40,2	40,5	56,1	57,0	52,2	53,7	52,6	50,8	69,5	66,3	71,4	71,6
Persoane angajate în sectorul public ca proporție din totalul ocupării forței de muncă, persoane cu vârste cuprinse între 20 și 64 de ani (%)	2)	32,4	31,2	:	:	16,7e	15,6e	29,7	28,3	13,5	13,8	31,2	29,0	32,6	30,8	:	:

Persoane angajate în sectorul privat ca proporție din totalul ocupării forței de muncă, persoane cu vârste cuprinse între 20 și 64 de ani (%)	2)	46,6	47,0	:	:	83,3e	84,4e	70,3	71,7	86,5	86,2	63,2	65,9	67,4	69,2	:	:
Rata șomajului (% din forța de muncă)																	
Total	1)	17,5	17,8	26,1	23,7	17,1e	15,2e	17,8	15,4	10,3	10,9	27,9	25,5	32,9	27,5	9,4	8,6
Bărbați	1)	17,7	18,3	26,7	24,4	17,1e	15,9e	16,9	14,8	9,3	9,6	25,9	22,6	31,8	26,2	9,3	8,4
Femei	1)	17,3	17,1	25,1	22,7	17,1e	14,4e	18,8	16,2	12,6	13,6	30,9	30,2	36,6	31,7	9,5	8,8
Tineri cu vârste cuprinse între 15 și 24 de ani	1)	37,6	35,9	47,3	48,2	39,8e	36,5e	43,2	34,9	18,4	19,5	62,3	54,3	57,7	52,4	20,3	18,7
De lungă durată (> 12 luni)	1)	13,6	13,4	21,3	19,2	11,3e	10,1e	11,4	10,0	2,2	2,2	22,8	21,7	23,8	18,0	4,5	4,0
Salarii și indemnizații lunare nominale medii (în EUR)	3)	480	499	356	363	386	397	506	516	604	:	424	429	:	:	:	:

Educație	Notă	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Tineri care au părăsit timpuriu sistemul de educație și de formare: proporția populației cu vârste cuprinse între 18 și 24 de ani care a absolvit cel mult un nivel de învățământ secundar inferior și care nu urmează alte cursuri de învățământ sau de formare (în %)		5,7	5,5	11,3p	9,9	21,3e	19,6e	7,4	7,0	36,7	34,3	5,2	4,9	14,5	12,7	11,0	10,7
Cheltuielile publice pentru educație ca procent din PIB (%)		:	:	:	:	3,1p	3,1p	4,0	3,9	4,3	4,6	:	:	4,5	4,7p	:	:
Procentajul populației cu vârste cuprinse între 20 și 24 de ani care a absolvit cel mult o formă de învățământ secundar, total		6,6	6,8	:	:	:	:	8,6	7,8	46,5	43,9	6,2u	5,8u	:	14,6	17,2	16,8
Procentajul populației masculine cu vârste cuprinse între 20 și 24 de ani care a absolvit cel mult o formă de învățământ secundar		6,9	5,8	:	:	:	:	9,3	8,6	46,2	44,2	5,6u	5,5u	:	12,5	19,4	19,1

Procentajul populației feminine cu vârste cuprinse între 20 și 24 de ani care a absolvit cel mult o formă de învățământ secundar		6,3	7,9	:	:	:	:	7,9	7,0	46,8	43,7	6,9u	6,3u	:	17,0	14,9	14,4
Procentajul populației cu vârste cuprinse între 20 și 24 de ani care a absolvit o formă de învățământ liceal sau de învățământ postliceal nonuniversitar, total		80,6	82,2	:	:	:	:	83,2	84,9	34,9	35,7	86,3	86,6	:	70,5	65,2	65,3
Procentajul populației masculine cu vârste cuprinse între 20 și 24 de ani care a absolvit o formă de învățământ liceal sau de învățământ postliceal nonuniversitar		85,3	86,9	:	:	:	:	84,5	86,3	37,8	38,3	88,6	89,0	:	74,5	65,9	66,1
Procentajul populației feminine cu vârste cuprinse între 20 și 24 de ani care a absolvit o formă de învățământ liceal sau de învățământ postliceal nonuniversitar		75,7	77,2	:	:	:	:	81,7	83,3	32,2	33,3	83,5	83,7	:	66,0	64,5	64,5
Procentajul populației cu vârste cuprinse între 30 și 34 de ani care a absolvit o formă de învățământ terțiar, total		31,0	33,9	28,6	29,1	22,1e	20,9e	28,9	29,9	23,5	26,5	17,2	23,1	17,2	19,1	38,6	39,0
Procentajul populației masculine cu vârste cuprinse între 30 și 34 de ani care a absolvit o formă de învățământ terțiar		29,9	31,8	23,1	24,5	19,6e	18,0e	24,2	24,7	25,0	28,3	13,4u	16,6u	19,5	18,9	33,9	34,3
Procentajul populației feminine cu vârste cuprinse între 30 și 34 de ani care a absolvit o formă de învățământ terțiar		32,2	35,9	34,5	33,8	24,7e	23,9e	33,7	35,3	22,1	24,6	21,3	29,4	14,7	19,4	43,3	43,8

Conturi naționale	Notă	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Produsul intern brut																	
La prețurile actuale (miliarde EUR)		3,7	4,0	9,1	9,7p	10,2p	10,7p	33,5	34,6	773,0	780,2	14,6	15,3	5,8	6,0p	14 797,4	14 907,9

Pe locuitor (în EUR)		5 827	6 355	4 382	4 691	3 547	3 728	4 720	4 904	9 949	9 909	4 312	4 494	3 278	3 304	29 033	29 148
În funcție de standardele puterii de cumpărare (SPC) pe cap de locuitor		12 200	13 000	10 500	10 900	8 500	8 500	10 500	10 700	18 900	18 800	9 100	9 300	:	:	29 000	29 100
În funcție de standardele puterii de cumpărare (SPC) pe cap de locuitor, în raport cu media UE (UE-28 = 100)		42	45	36	37	29	29	36	37	65	64	31	32	:	:	-	-
Rata anuală reală (ca volum) a variației față de anul anterior (în %)		3,4	2,9	3,9	2,9p	2,2p	3,4p	0,8	2,8	6,1	3,2	3,1	3,3	4,1	3,4p	2,3	2,0
Valoarea adăugată brută din principalele sectoare																	
Agricultură, silvicultură și pescuit (în %)		9,7	9,0	11,1	10,5p	22,9p	22,9p	8,2	7,9	7,8	7,0	7,3	:	12,6	13,4p	1,5	1,5
Industrie (în %)		12,8	12,3	19,3	19,9p	13,9p	13,2p	25,9	25,9	22,4	22,3	21,9	:	20,8	21,1p	19,4	19,4
Construcții (în %)		4,5	6,8	8,1	8,6p	10,2p	10,5p	5,5	5,4	9,3	9,7	4,6	:	8,4	8,2p	5,3	5,3
Servicii (în %)		73,0	71,9	61,5	61,0p	53,0p	53,4p	60,4	60,8	60,5	61,0	66,2	:	58,2	57,3p	73,8	73,8

Balanța de plăți	Notă	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Investiții străine directe (ISD) nete (investiții străine - investiții în străinătate) (în milioane de EUR)		619,3	371,6	202,8	316,9	818,4	936,5	1 803,8	1 899,2	:	:	248,9	240,5	271,8	177,2	-129 867	-116 465
Investiții străine directe (ISD) nete (investiții străine - investiții în străinătate) (în % din PIB)		16,9	9,4	2,2	3,3p	8,0p	8,7p	5,4	5,5	:	:	1,7	1,6	4,7	3,0p	-0,9	-0,8
Investiții străine directe (ISD) nete (investiții străine - investiții în străinătate) în raport cu UE-28 (în milioane de EUR)		403,0	-32,5	-20,7	199,1	:	:	1 480,4	1 304,4	:	:	160,5	190,9	11,2	15,6	-	-
Investiții străine directe (ISD) nete (investiții străine - investiții în străinătate) în raport cu UE-28 (în % din PIB)		11,0	-0,8	-0,2	2,0p	:	:	4,4	3,8	:	:	1,1	1,2	0,2	0,3p	-	-
Sumele de bani trimise de emigranți ca % din PIB		1,2	1,0	2,3	2,0p	5,9p	5,7p	8,5	7,8	:	:	8,3	8,2	11,5	11,5p	0,1	0,1

Comerțul exterior cu bunuri	Notă	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Comerțul internațional cu bunuri																	
Proporția exporturilor către țările UE-28 din valoarea totală a exporturilor (în %)		35,6	37,4	77,0	79,9	75,4	77,9	67,0	67,6	44,5	47,9	71,6	71,3	32,6	22,6	-	-
Proporția importurilor din țările UE-28 din valoarea totală a importurilor (în %)		41,3	48,2	62,0	62,0	61,8	63,1	57,3	58,7	38,0	39,0	60,8	61,9	42,2	43,1	-	-
Balanța comercială (în milioane EUR)		-1 524	-1 736	-1 714	-1 777	-2 154	-2 399	-2 978	-2 483	-56 981	-50 676	-3 510	-3 448	-2 309	-2 480	59 553	32 002
Comerțul internațional cu bunuri și servicii, în raport cu PIB-ul																	
Importuri (% din PIB)		60,6	62,9	65,0	64,7p	44,7p	:	56,4	57,5	26,0	24,9	53,2	52,3	49,5	51,3p	40,3	40,5
Exporturi (% din PIB)		42,1	40,5	48,7	50,0p	27,4p	:	46,7	50,0	23,3	22,0	34,6	35,4	19,3	22,5p	43,8	44,0

Finanțe publice	Notă	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Statistici privind finanțele publice, raportate la PIB																	
** Excedent (+) / deficit (–) al bugetului general (în %)		-7,4	-2,8	-3,5	-2,7	-4,1	-1,8	-3,7	-1,3	1,3	:	0,7	1,2	:	:	-2,4	-1,7
* * Datoria publică (în %)		66,2	64,4	38,1	39,6	69,1	68,7	76,0	73,0	27,5	:	41,9	40,5	12,8	:	84,5	83,2

Indicatori financiari	Notă	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Variația anuală a prețurilor de consum (în %)	4)	1,4	0,1	-0,3	-0,2	2,0	2,5	1,5	1,3	7,7	7,7	-1,0	-1,1	-0,5	0,3	0,0	0,3
Datoria externă totală, raportată la PIB (în %)		:	:	69,3	74,2p	74,7p	73,5p	78,3	76,5	47,1	:	72,2	71,0	33,3	33,7p	:	:
Rata dobânzii percepute la credite (un an), pe an (în %)	5)	:	:	:	:	74,7	73,5	:	:	53,0	:	:	:	:	:	:	:
Rata dobânzii percepute la depozite (un an), pe an (în %)	6)	8,53	7,45	3,75	4,25	7,77	5,89	6,50	5,50	10,79	:	5,74	4,97	8,32	7,47	:	:
Valoarea activelor de rezervă (inclusiv aur) (în milioane EUR)	7)	1,23	0,93	0,25	0,25	1,35	0,80	2,50	2,50	7,27	:	0,09	0,09	0,90	1,01	:	:
Rezerve internaționale - echivalare în luni de importuri		673,7	803,0	2 261,8	2 613,4	2 880,0	2 945,0	10 378,0	10 204,6	99 619,6	:	4 414,6	4 887,4	706,4	605,1	:	:

Producția economică	Notă	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Indicele producției industriale (2010 = 100)	8)	88,3	84,4	118,0	122,0	161,7	130,5	107,1	112,1	124,1	126,3	107,4	112,0	:	:	103,9	105,6

Infrastructura	Notă	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Densitatea rețelei feroviare (linii aflate în exploatare pentru o mie de km²)		18,1	18,1	28,1	27,4	13,8	12,2	48,6	48,6	13,2	:	20,1	21,9	30,9	30,9	:	:
Lungimea rețelei de autostrăzi (în kilometri)		0	0	259	259	:	:	693	741	2 282	2 542	128	:	80	98	:	:

Energie	Notă	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Importurile nete de energie în raport cu PIB		4,2	3,4	6,4	5,1p	0,8p	1,3p	4,8	3,6	1,2	1,0	5,3	4,3	5,4	4,1p	1,6	1,3

: = nu există date disponibile
b = întrerupere în serie
e = valoare estimată
p = date provizorii
u = fiabilitate scăzută
- = nu se aplică

* = Această denumire nu aduce atingere pozițiilor privind statutul și este conformă cu Rezoluția 1244/99 a Consiliului de Securitate al ONU și cu Avizul CIJ privind Declarația de independență a Kosovo.
* * = Datele privind deficitul public și datoria publică ale țărilor implicate în procesul de aderare sunt publicate „ca atare”, fără nicio garanție în ceea ce privește calitatea acestora și respectarea normelor SEC.

Note de subsol:

1) Turcia: șomajul bazat pe criteriul celor 4 săptămâni + utilizarea exclusivă a metodelor active de căutare a unui loc de muncă.
2) Bosnia și Herțegovina: proporțiile nu totalizează 100 %, deoarece nu s-a ținut seama și de alte tipuri de proprietate. Muntenegru: cu excepția ONG-urilor; datele se referă la numărul de angajați (în sectorul privat sau public) ca procent din numărul total de persoane angajate.
3) Albania: sectorul public. Bosnia și Herțegovina: salariu net. Serbia: indemnizațiile și salariile plătite angajaților persoanelor juridice și ai întreprinderilor neconstituite în societăți.
4) Indicele armonizat al prețurilor de consum, mai puțin pentru fosta Republică iugoslavă a Macedoniei, Bosnia și Herțegovina și date din 2015 pentru Albania. Albania: variația între luna decembrie a unui an și luna decembrie a anului anterior.
5) Datoria externă a Albaniei (inclusiv ISD).
6) Albania: rată medie ponderată aplicată noilor împrumuturi pe 12 luni contractate în cursul lunii respective cu scadența la 12 luni. Bosnia și Herțegovina: ratele dobânzii percepute la credite pe termen scurt în moneda națională acordate societăților nefinanciare (medie ponderată). Muntenegru: media ponderată anuală a ratei dobânzii

efective, solduri. Fosta Republică iugoslavă a Macedoniei: sfârșitul anului (31 decembrie).

7) Albania: rata dobânzii la depozite reprezintă media ponderată a ratei pentru noile depozite acceptate în cursul lunii respective, cu scadența la 12 luni. Bosnia și Herțegovina: ratele pentru depozitele la vedere în moneda națională ale gospodăriilor (medie ponderată). Muntenegru: media ponderată anuală a ratei dobânzii efective, solduri. Fosta Republică iugoslavă a Macedoniei: sfârșitul anului (31 decembrie). Turcia: facilitatea de depozit *overnight*.

8) Muntenegru și Serbia: serii brute, neajustate calendaristic.